

เทศน์เช้า วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเราไปทำบุญกัน เห็นไหม เราไปทำบุญ เวลานั้นกษัตริย์เราทำบุญเพื่ออะไร? ทำบุญเพื่อเราก่อน แต่เราว่าทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับปู่ตายาย ให้กับเจ้ากรรมนายเวร อันนั้นมันเป็นผลที่ ๒ นะ ทำบุญเพื่อเราก่อน แต่พวกเราน่ะลืมเราทุกคนเลย ทุกคนลืมเราไป อยากให้คนอื่นมีความสุขๆ อยากให้คนอื่นมีความสุขนั้นเพราะคิดถึงคนอื่น แต่จริงๆ คือมันคิดถึงเรา เห็นไหม บุญกุศลเป็นสถานะให้เราารู้สึกตัวเราก่อน

ถ้าเรารู้สึกตัวเราก่อน ถ้าเราเป็นคนดี เราเป็นจุดยืน เราเป็นที่พึ่งของสังคม เราเป็นที่พึ่งของญาติพี่น้อง เห็นไหม สิ่งนี้มันเป็นเหมือนกับร่มโพธิ์ร่มไทร ถ้าร่มโพธิ์ร่มไทรนกกาจะอาศัยความสุขเกิดจากที่ไหน? ความสุขเกิดจากที่หัวใจเรานี้ แต่เรามองกันเองว่าความสุขเกิดจากความร่ำรวย เห็นไหม ความร่ำรวย ความมั่งมีศรีสุข ใอันนั้นมันเป็นหน้าที่การงานนะ ความร่ำรวยหรือไม่ร่ำรวยนี้มันอยู่ที่เราทำแล้ว ถ้าร่ำรวยแล้วมีความสุขด้วย สุขยอดเลย แต่ถ้าร่ำรวยแล้วเราคิดว่ามันทุกข์ยาก เราไม่เอาหรอก อย่างนั้นสถานะแบบนั้น เรามีความสุขหัวใจเราคิดว่า

เพราะชีวิตนี้สำคัญมากนะ สำคัญมากตรงไหน? ตรงที่ว่าเราเกิดมาชีวิตหนึ่งมันสั้นนะ ไม่ยาวหรอก แต่เราเพลินกันในชีวิตเราไป แต่ถึงที่สุดแล้วนะ พอถึงที่สุดพอแก่ชราไปแล้วมันไปไหนล่ะ มันเป็นสถานะแบบนี้ มันเป็นปกติเป็นธรรมดา มันเป็นปกติเป็นธรรมดา แต่เราตื่นตื่นไปกับเขา เราตื่นตื่นไปกับโลกเขา

โลกนี้ ตอนนีถ้าวัดใจ เห็นไหม เป็นเหยื่อของคนฉลาด ถ้าวัดฉลาดเขามีการประชาสัมพันธ์ เขามีการตลาด ถ้าวัดไรมันคิดตลาดไป เขาจะไปยังสู่สถานะหนึ่ง พอหมดแรงขับไปแล้วนะ สิ่งนั้นก็ไม่มีค่า แล้วเราก็ตามไปสถานะแบบนั้น

แล้วมนุษย์เรานี้ตามเขาโลกไปทั้งหมดเลย ถ้ามั่นใจว่าความสุขความทุกข์คือตัวเรา บุญกุศลใจเป็นคนรับนะ อาหารเรากินเข้าไปนี่มันยังขบถ้ายิ่งเลย อาหารเรากินจะรสชาติขนาดไหน จะราคาแพงขนาดไหนก็แล้วแต่ มันก็ขบถ้ายิ่งทั้งนั้นละ แต่ความดีมันไม่ขบถ้ายิ่งนะ มันติดกับจิตเราไป จิตนี้มันรับสภาวะสิ่งนี้ไปด้วย เวลามันตายไปนี่อะไรตายไป เวลาตายไปจิตนี้ออกจากร่างไป ความรู้สึกนี้มันตายไม่ได้ ความรู้สึกนี้ออกจากร่างไป แล้วเวลาคนซื้อคนสลบไปนี่ มันตายหรือยัง? ยังไม่ตายหรือ คนซื้อ คนสลบไป มันสลบไปแต่พลังงานนี้ยังอยู่ เพราะจิตนี้ยังอยู่ เห็นไหม

เวลาจิตออกจากร่างมันยังกลับเข้าร่างได้ มันยังไม่ถึงที่สุด ถ้าถึงที่สุด เห็นไหม จิตนี้ออกจากร่างไปเลย บั้มอย่างไรก็ไม่ขึ้นแล้ว ชีวิตนี้พอตายไปแล้วบั้มไม่ขึ้น แล้วจิตละ จิตมันก็ออกจากสภาวะนี้ไป สิ่งนี้ความสุขความทุกข์มันยังอยู่ที่ความรู้สึก ถ้าความรู้สึกนี้ ถ้าเราจะทำความรู้สึกให้เราเข้าใจ แล้วมันเข้าใจได้ยาก

คุณดูสิ อย่างร่างกายของเรา อย่างความเป็นไปของเรานี้มันคุ้นชินใจ ความคุ้นชินความชินชามันเลยไม่เห็นมีค่า ของอะไรได้ใหม่ๆ มามันจะมีคุณค่ามากนะ ของที่ได้ใหม่มาสิ่งนั้นมีคุณค่ามากเลย พอมันเก่ามันชราคร่ำคร่าก็อยากได้ใหม่ตลอดไป เห็นไหม นี่มันเป็นอนิจจังไปทั้งหมดเลย ใจเราก็เป็นอนิจจัง แต่ตัวธาตุไม่เป็นอนิจจัง ตัวธาตุมันมีของมันสภาวะแบบนั้น เห็นไหม มันถึงไม่เคยตายไป มันไม่เคยบอบสลายไป เวลาตายไป มันก็เกิดตายๆ สภาวะแบบนั้น มันไม่เคยบอบสลายไป มันถึงเข้าได้กับนิพพานใจ

นิพพานมันเป็นความคงที่ของความรู้สึกอันนั้น ความรู้สึกที่ไม่แปรปรวน แล้วเป็นไปได้อย่างไร ความรู้สึกที่ไม่แปรปรวน ความรู้สึกของเรา เดี่ยวดีเดี่ยวร้าย เดี่ยวมีความคิดฟุ้งซ่าน เดี่ยวมีอะไรนี่ มันเคยคงที่ของมันไหม สุขขนาดไหน ดิขขนาดไหน มันก็ไม่อยู่อย่างนี้ตลอดไป แต่ถ้านิพพานมันคงที่นะ คงที่เพราะอะไร? เพราะมันเอาสิ่งนั้น เอาความพร่องออกจากใจทั้งหมด จิตนี้มันพร่อง พอจิตมันพร่องมันก็แปรสภาพแปรปรวนตลอดไป ถ้ามันอึดเต็ม อึดเต็มด้วยวิธีการใดละ นี่วิธีการเห็นไหม

ในการประพฤติปฏิบัตินี้เวลาทำบุญกุศล ทาน ศีล ภavana ทานเห็นไหม ทานคือการสละออก คือการไม่ให้ความกอดันในหัวใจ สิ่งที่มีมันทุกข์มันยากอยู่ที่นี่ เพราะหัวใจมันมีสิ่งกอดัน มันเหมือนกับเป็นผีเป็นหนองเลย แล้วมันไม่มีการระบายออกไป เห็นไหม นี่ทาน การสละออก มันเป็นการดึงออกไป พอทาน สิ่งวัตถุเราจะสละออกไป ใครเป็นคนเสียสละ วัตถุนี้ละ จะมีคุณค่า

หรือไม่มีคุณค่ามันอยู่ที่คนมั่งมีหรือคนทุกข์คนเข็ญใจ คนทุกข์คนเข็ญใจของเขาเล็กน้อยก็มีคุณค่ามากนะ คนที่มั่งร่ำรวยมากขนาดของเขานะมันก็มีคุณค่า เห็นไหม

การสละออกไปจากใจ ใจมันตระหนี่ เวลามันสละออกไป มันจะดึงสิ่งนี้ออกไป เหมือนผีเหมือนหนองนี้ ให้น้ำฝืนน้ำหนองไหล เราเปิดออก มันทำให้ความเจ็บความปวดนั้นมันจางลง

นี่ก็เหมือนกัน ความที่ตระหนี่ถี่เหนียวในหัวใจนี้ ทานมันสภาวะแบบนั้น ทานมันเริ่มเพราะวัตถุมันมาเองไม่ได้ มันต้องคนเสียดสละ คนเสียดสละเอาอะไรมาสละละ มันก็เอาพลังงานของเรา เราทำงานทำหน้าที่การงานมา เราได้ปัจจัยมา เราไปแลกเปลี่ยนมา เราแสวงหาของเรามาแล้วสละออกไป สละออกไปมันก็หมุนเวียนออกไปในหัวใจ นี่ทาน

ขณะที่ว่าเป็นทาน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนทนะ “อานนท บอเขานะ ให้ปฏิบัติบูชา” เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานไป มีพวกกษัตริย์พวกอะไรนี้ เอาดอกไม้รูปเทียนมาราบอ้อนวอนพระพุทธรูปเจ้าให้ดำรงชีวิตต่อไปหนึ่ง พระพุทธรูปเจ้าจะพลัดพรากจากไปนี่มีความทุกข์ความยาก เห็นไหม เพราะของที่มีอยู่กับเราจะพลัดพรากจากมือเราไป แล้วถ้าเรามีพ่อแม่มีแม่มีครูบาอาจารย์ของเราคอยชี้นำอยู่ มันก็อบอุ่นใจ เวลาจะพลัดพรากไปนี่ทุกคนจะเศร้าใจเสียใจ เห็นไหม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ให้ปฏิบัติบูชา”

ถ้าเราทำสิ่งใดๆ ได้ เราทำได้หมด เรารับหน้าที่แทนพ่อแม่ เรารับหน้าที่ได้หมด เห็นไหม เรื่องอย่างนี้มันเรื่องธรรมดา เรื่องธรรมาคือการเกิดและการตายเป็นธรรมดา เราทำหน้าที่ต่อของเราได้ ศาสนามันก็เจริญเติบโตมา เจริญงอกงามมาถึงเราอนุชนภายหลัง เราได้รับสภาวะสิ่งนี้ไว้แล้วเราจะสืบต่อไปอย่างไร เห็นไหม ถ้าปฏิบัติบูชามันปฏิบัติได้ มันทำได้ แล้วปฏิบัติบูชาปฏิบัติอย่างไร ปฏิบัติบูชา การให้ทานก็เป็นปฏิบัติบูชาอันหนึ่ง เพราะอะไร?

คูสิ สมัยโบราณเรานี้มันไม่มีหรรษา การซื้ออาหารนี้ เราต้องทำเองทั้งหมด เห็นไหม ตั้งแต่เราจะทำอาหารไปใส่บาตรนี้ เราคิดตลอดไปว่าเราจะทำอะไรไปใส่บาตร ความคิดในเรื่องดีๆ จิตมันก็สัมผัสแต่เรื่องดีๆ ถ้าจิตสัมผัสสิ่งที่ว่ามันเป็นความเบียดเบียนใจ เห็นไหม คิดถึงความโกรธ ความไม่พอใจนี้ มันเบียดเบียนใจนะ มันเบียดเบียนเราก่อน มันทุกข์ร้อนนะ หงุดหงิด ความหงุดหงิดในหัวใจ เห็นไหม สิ่งนี้มันเบียดเบียนหัวใจ

มันเบียดเบียนหัวใจ แล้วใจทำไมชอบคิดล่ะ มันชอบคิดเพราะอะไร? เพราะมันชอบใจ เวลาเราเป็นแผล เวลาเราโดนน้ำเกลือ โดนสิ่งที่เค็มนี้ มันจะกัดมันจะเจ็บมันจะแสบ อย่างนี้เราพยายามจะหลบหลีกเลี่ยงเพราะมันแสบจากภายนอก แต่มันมีกิเลสมันพอใจจะคิดใจ เพราะคิดยิ่งเจ็บยิ่งชอบคิด แต่สิ่งที่ดี ๆ คิดไม่ได้เลย

แต่แล้วเวลาเราปฏิบัติบูชาล่ะ ปฏิบัติบูชา เห็นใหม่ สิ่งที่เป็นแผลจากภายในหัวใจนี้ ทำความสงบของมันให้ได้ ถ้าความสงบของใจเข้าไป ก็มันละจากแผลนี้ทำแผลให้หายเป็นปกติ ถ้าจิตใจเป็นปกติ เห็นใหม่ สติ ความปกติของใจ ถ้าความปกติของใจนี้มันเป็นความสงบของปุถุชน เห็นใหม่ ปุถุชน กัลยาณปุถุชน ความสงบมันลึกเข้ามาเห็นใหม่ นี่กองทัพแตกจากภายใน ตีเมืองหลวง ตีประเทศแตกจากภายใน ถ้าตีแตกจากภายในคือออกจากความรู้สึกจากภายใน

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสมันแก้จากภายในนะ แต่เวลาเราศึกษากัน เราศึกษาจากภายนอก เราศึกษาจากข้างนอกเข้ามา เห็นใหม่ เรายกทัพเข้าตีนี้ มีแต่ป้อมค่าย เราตีแต่ป้อมค่ายตีไม่เข้า นี่เหมือนกัน เราทำตัวเราเองไม่ได้ เราทำความสงบของใจเราไม่ได้ สิ่งที่ว่าภายในหัวใจนี้ สิ่งนี้สิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย ถ้าขณะตน ขณะใครหมื่น ๆ แสน ขณะขนาดไหน มันก็มีโทษมีภัยต่อกัน ถ้าขณะตนเองนี้ประเสริฐมากที่สุดเลย

เพราะอะไร? เพราะการขณะตัวเองเหมือนมือเราสกปรก เราได้ล้างมือเราแล้วนี่ แล้วคนอื่นเขามือสกปรก เราจะแนะนำวิธีการล้างมือให้เขาได้หมดเลย หัวใจมันสกปรก เห็นใหม่ แล้ววิธีการล้าง ล้างอย่างไร ล้างไม่ได้ ยิ่งล้างยิ่งสกปรก เพราะอะไร? เพราะมันมีกิเลสอยู่ในหัวใจ เหมือนน้ำสกปรก น้ำล้างสิ่งสกปรกมันก็สกปรกกันอยู่อย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่ทำความสงบของใจเข้ามา มันสกปรกอยู่นี่เราทำให้สะอาดได้อย่างไร ถ้าเราล้างมือเราสะอาดชั่วคราว สะอาดขึ้นมาด้วยสัมมาสมาธิแล้วเราใคร่ครวญเข้ามา ถ้าเราล้างมือเราสะอาดได้ วิธีการล้างมือสะอาด ทำไมเราจะอธิบายให้คนอื่นล้างมือสะอาดไม่ได้ จากใจดวงหนึ่งให้กับใจดวงหนึ่ง ใจของเราที่รักษาใจของเราแล้ว เรายื่นให้ใจดวงไหนก็ได้ แต่ใจดวงนี้มันมีติดบอดอยู่เลย มือเราก็สกปรก ทำอะไรก็สกปรกไปหมดเลย แล้วก็ให้ล้างสกปรก มันก็เลยสกปรกออกไปตลอดมาเห็นใหม่

นี่เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เราจะรู้ได้อย่างไรว่าสกปรกอะไร คนเรานี้ คิดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง สอนเขาอย่างหนึ่ง คิดอย่างหนึ่งนะ คิดจะเอาลาภสักการะ สอนเขาสอนวิธีการอย่างหนึ่ง แล้วผลออกมาได้ไม่ได้ละ

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริง เห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเราที่อยู่ป่าอยู่เขา สิ่งนี้มันเป็นเรื่องนิเวศธรรมนะ สิ่งที่มีการคลุกคลีกันมันเป็นนิเวศทั้งนั้นละ หลวงปู่มั่นอยู่ในป่าในเขตรอดมาเลย ทำไมคนศรัทธาความเชื่อละ ถ้ามีศรัทธาความเชื่อการพูดสิ่งใดมันก็จะฟัง เห็นไหม ถ้าไม่มีศรัทธาความเชื่อ มันเป็นการตลาดใจ เราก็เห็นคนหลายๆ ทำไมคนไม่พอใจสิ่งนั้น การตลาดอย่างนั้นมันก็เป็นเรื่องของการตลาดอย่างนั้นละ

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงละ สัจจะความจริงนะ คุณ ถ้าคนที่ล้างมือสะอาดมาแล้วนี่ มือนี้สกปรกมาก กว่าที่จะล้างได้มันแสนทุกข์แสนยาก เห็นไหม คุณเราเลี้ยงลูกแต่ละคนสิ นิสสัยเขาเป็นอย่างไร เราจะแก้ไขนิสสัยเขาเป็นชาติๆ นะ มันเป็นภพชาติขึ้นมา แล้วเวลาเราจะแก้กิเลสมันจะง่ายๆ อย่างนั้นมันเป็นไปได้อย่างไร ถ้าครูบาอาจารย์เคยล้างมือมาแล้ว มันจะว่า “การล้างมือการล้างใจมันล้างแสนยาก ถ้าการล้างใจแสนยากนี้เราต้องเริ่มต้นตั้งแต่มีข้อวัตรปฏิบัติเข้ามาเลย ตั้งแต่ความปกติของใจ ตั้งแต่ตัดแปลงตนเข้ามา” คัดแปลงนะ

ถ้าเราตัดแปลงตนนะ กิเลสมันคืออะไร? กิเลสมันคือความพอใจของเรา ถ้าเราได้ขัดแย้งความรู้สึกรู้สึกของเรา เราได้ขัดกิเลส เห็นไหม เราได้ขัดกิเลส เราได้ต่อสู้กับกิเลส นี่เราไม่มีอะไรที่ว่าจะขัดแย้งกับตัวเราเองเลย ปรนเปรอมันตลอดเลย ต้องทำอย่างนั้น ต้องทำให้สะดวกสบายอย่างนั้น ต้องทำเรียบง่ายอย่างนั้น มันไปปรนเปรอกิเลสทั้งหมด มันขออนุญาตกิเลสก่อนแล้วค่อยปฏิบัติ แล้วปฏิบัติโดยกิเลส แล้วกิเลสมันก็พาไปอย่างนั้น การล้างมือโดยน้ำสกปรกอย่างนั้น มันจะสะอาดได้อย่างไร แต่การล้างมือด้วยน้ำสะอาด เห็นไหม เราต้องตัดแปลง เราต้องแก้ไข นี่ก็เพราะการประพฤติปฏิบัติ

คุณ ดูเวลาครูบาอาจารย์เราอยู่ป่าอยู่เขา เห็นไหม ชุกฉว้ตร ชุกฉว้ตรนี่นะมันเป็นการขัดเกลากิเลส มันเป็นการขัดเกลาง่ายๆ แต่ขณะที่เราจะทำอะไรจะขัดเกลากิเลส เราว่าสิ่งนี้เป็นความลำบากแล้ว เห็นไหม ทำอะไรก็ต้องให้เรียบง่าย ทำอะไรก็ต้องให้สะดวกสบายสิ อันนี้เป็นอรรถกถาญาณโยค ความคิดมันเป็นอย่างนั้นไปหมดเลย ถ้าความคิดเป็นอย่างนั้นนี่มือสกปรกล้างด้วยน้ำสกปรก

ถ้ามือสกปรกล้างด้วยน้ำสกปรกแล้วมันได้อะไรขึ้นมา มันก็ได้ความเคลิบเคลิ้มกันไป
เคลิบเคลิ้มกันไปนี่ปฏิบัติธรรมๆ ปฏิบัติธรรมด้วยกิเลส เห็นไหม

ถ้าปฏิบัติธรรมด้วยสัจจะความจริง มันต้องตัดแปลง มันต้องต่อสู้กับกิเลส ครูบาอาจารย์
ของเราถึงบอกว่า “การประพฤติปฏิบัติได้มาแต่ละองค์นี่มันฟากตายๆ” ฟากตายตรงไหน เพราะ
ถึงที่สุดแล้วมันเอาความตายมาขวางหน้า ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องตายอย่างนั้น มันทำให้เราขยับตัว
ไม่ได้เลย แล้วถ้าเรามีจุดยืน เห็นไหม ตายอะไรตายก่อน ขอคว้าตายก่อน ความตายก็เป็นสัญญา
อารมณ์ของเรามันสร้างขึ้นมา ถ้ามันจะตายจริงของมัน ถ้าตายจริงถึงอายุขัยมันก็ตายไปธรรมชาติ
ของเขา ธรรมชาตินะ ตายธรรมชาติแต่บุญกุศลก็ติดหัวใจนั้นไป บาปกุศลติดหัวใจนั้นไป

แต่การประพฤติปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติบูชา เห็นไหม ความเข้มแข็งอย่างนี้กิเลสมันยอม ถ้าเรา
ยอมกิเลส กิเลสคือเรานี้ แพ้ตนตลอดเลย การแพ้เรานี้แหละ เวลาเราคิดขึ้นมา ก้าวเป็นก้าวตาย
ก้าวไปหมดเลย แล้วไม่มีอะไรต่อสู้ ไม่มี ความเข้มแข็งเลย เห็นไหม ถ้าเรามีความเข้มแข็งของเรา
เรามีจุดยืนของเรา ใครมันจะมาเหนือ ความคิดเรายังครอบคลุมเราไม่ได้ ความคิดยังหลอกเรา
ไม่ได้ ความคิดของเราเองนี่หลอกเราไม่ได้ จะครอบงำเราไม่ได้ แล้วใครจะครอบงำเรา

แต่เพราะความคิดเราครอบงำเราได้ เห็นไหม กระแสของมนุษย์ กระแสของสังคม
กระแสของการตลาดตื่นตรงนี้ไง ถ้าคนคนหนึ่งชอบ มันก็ชอบต่อๆๆ กันไป ตื่นคนนี่สำคัญมาก
เลย แต่ถ้าเราไม่ตื่นไปกับเขา เรามีจุดยืนของเรา กระแสเป็นอย่างนั้น เราจะไปตื่นอะไรกับเขา สิ่ง
นั้นมันเป็นเรื่องของโลก มันเป็นเรื่องของวิญญูะ มันเป็นไป คุณติ ลมพัดมา พายุมาทีหนึ่งมันก็
ชั่วคราว มันก็หายไป

นี่ก็เหมือนกัน กระแสของนี้มันก็หายไป มันไม่มีอะไรจริงจ้งหรือ เห็นไหม นี่มายา โลก
นี่เป็นมายา โลกนี่คือละคร เราเกิดมานี่ แสดงละครกันคนละฉากคนละชีวิตหนึ่ง แล้วละครนี้เรา
จะเล่นบทไหนล่ะ ถ้าเราเล่นบทปฏิบัติธรรม ถ้าปฏิบัติธรรม ปฏิบัติของเราได้ประโยชน์กับเรา
ขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา นี่คิดไม่ติดมือไป หลวงตาท่านบอกนะ “โลกนี้เหมือน
ห้างสรรพสินค้า” ในศาสนาเรานี้ใครเข้าไปในศาสนาแล้วจะหยิบอะไรติดไม่ติดมือออกมา เราเข้า
ไปในห้างสรรพสินค้าเราได้อะไรมา ไม่ได้อะไรมาเลย

ชีวิตนี้เหมือนกัน นี่ว่าปฏิบัติธรรม พวกกันแต่ปากนะ ทำงานด้วยปาก เอาปากทำงานกัน
แล้วไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย แต่ของเรานี้ คุณติ พระเวลาปฏิบัติ เห็นไหม งานของพระคืออะไร?

งานของพระคือนั่งสมาธิปฏิบัติ ปฏิบัติอะไร? ปฏิบัติที่ใจใจ งานง่ายๆ กลับทำยากที่สุด งานที่อาบเหงื่อต่างน้ำ งานแบกหามเขาทำกัน เขาว่าทุกข์เขายาก เวลาบังคับตัวเองให้อยู่เฉยๆ นี่ บังคับใจให้ไม่กระสับกระส่าย บังคับอย่างนี้ งานอย่างนี้มาจากไหน นี่ความเป็นไปของชีวิตใจ

เราถึงบอกว่า “ถ้าเราเห็นความสุขของโลก เราเห็นความสุขในเรื่องของอามิส เราก็จะตื่นไปกับโลก ถ้าเราละเอียดอ่อนเข้ามานะ เราเข้าไปในศาสนา ใจเราละเอียดอ่อนขึ้นมา มันจะเห็นความรู้สึกจากภายใน” เห็นไหม ถ้าความรู้สึกจากภายใน เวลาเราไปทำบุญกุศลกัน เขาจะตื่นขนาดไหน เราก็ไปกับเขา ทำบุญกุศลเราอนุโมทนาทานก็ได้ เราจะไม่ไปตื่นกระแสนขนาดนั้น จิตมันสงบไง จิตมันรู้สึกว่าจะอะไรเป็นความดี อะไรเป็นของดี ปกติเราไปวุ่นวายกับเขา มันจะได้ดีอะไรเห็นไหม

ถ้าความดีอย่างนั้นมันยิ่งทำให้โลกไป แต่สิ่งที่มันมีไว้มันเป็นประเพณีวัฒนธรรม เป็นประเพณีนะ ถ้าไม่มีประเพณีไม่มีพิธีการนี้ มันจะเคลื่อนไหวกันได้อย่างไร คนเราเกิดมานี้ เดียวนี้ คนว่าคนอายุมาก คนชราจะมีมากกว่าคนวัยทำงานนะ เป็นภาระของสังคม เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน คนที่เข้ามาในศาสนา คนที่เข้ามาจริง เข้ามาประพฤติปฏิบัติ เราก็ต้องดึงต้องทอดสะพานให้เขาเข้ามา ถ้าเข้ามาอย่างนี้มันก็สืบทอดศาสนาไป เห็นไหม พิธีกรรมมันก็ตรงนั้นนะ ตรงให้ผู้ที่มิศรัทธาใหม่ ถ้าเราเป็นศรัทธาเก่าแล้วเราจะไปยึดไปแย้งกับเขาทำไม เราก็เปิดโอกาสให้ศรัทธาใหม่เขาเข้ามาเป็นบริษัท ๔ ให้บริษัทมันคงแข็งแรง

แล้วเราทำของเรา เราก็ลึกลงไป ลึกลงไป ลึกลงไปในหัวใจของเรา ความละเอียดละเอียดอย่างนี้ไง ละเอียดคือการดูใจ ละเอียดคือการรักษาใจ ถ้าใจมันปกติ ปกติโดยสัมมาณะไม่ใช่ว่ารักษาใจๆ โดยกิเลส รักษาใจโดยกิเลสมันก็ประสามันนะ นั่งอิจฉาตาเรือนอยู่ในหัวใจนะ หัวใจลูกเป็นไฟ ข้างในลูกเป็นไฟ เห็นไหม คิดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง อยู่อย่างนี้

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริง เป็นซื่อสัตย์กับตน คิดอย่างไรพูดอย่างนั้น ทำอย่างนั้น เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์บอก “พูดได้ ทำได้ ปฏิบัติได้” ถึงจะเป็นครูบาอาจารย์ของเรา มือสะอาดแล้วจะสอนเราได้ มือสกปรกจะไปสอนใคร เอวัง